

Sugerowane cytowanie:

Pawlas, I. (2017). Relacje handlowe Polski ze Stanami Zjednoczonymi w latach 2006-2015. W: M. Maciejewski, K. Wach (red.), *Handel zagraniczny i biznes międzynarodowy we współczesnej gospodarce*. Kraków: Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, s. 249-265.

Relacje handlowe Polski ze Stanami Zjednoczonymi w latach 2006-2015

Iwona Pawlas

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ekonomii
Katedra Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych
ul. 1 Maja 50, 40-287 Katowice
e-mail: iwona.pawlas@ue.katowice.pl

Streszczenie:

Zarówno Stany Zjednoczone, jak Polska to otwarte gospodarki, aktywnie uczestniczące w kształtowaniu międzynarodowych stosunków ekonomicznych, w tym zwłaszcza w handlu międzynarodowym oraz międzynarodowym przepływie kapitału oraz technologii. Różnica potencjałów ekonomicznych (oraz politycznych i militarnych) Polski i USA determinuje miejsce i rolę tych gospodarek we współczesnej gospodarce światowej: Stany Zjednoczone to globalne supermocarstwo, podczas gdy Polska wymieniana jest wśród państw o średnim potencjale. Celem artykułu jest zbadanie rozwoju powiązań handlowych między Polską i USA w latach 2006-2015. Analizą objęto wielkość i saldo oraz strukturę obrotów towarowych Polski ze Stanami Zjednoczonymi, zbadano znaczenie wzajemnych obrotów towarowych analizowanych państw. Podjęto próbę identyfikacji obszarów przewag komparatywnych wypracowywanych przez Polskę na rynku USA, a także zakresu i stopnia intensywności handlu wewnątrzgałęziowego w polsko-amerykańskich relacjach handlowych. W badaniach zastosowano indeks RCA B. Balassy oraz indeks IIT H.G. Grubela – P.H. Lloyd.

Słowa kluczowe: Polska; Stany Zjednoczone; wymiana towarowa; handel wewnątrzgałęziowy

Klasyfikacja JEL: F14

---

1. WSTĘP

Postępujące otwieranie gospodarek przyczynia się do pogłębiania międzynarodowej współpracy handlowej oraz intensyfikacji przepływów kapitałowych i technologicznych, co w efekcie skutkuje narastaniem wzajemnych zależności między podmiotami gospodarki światowej. Niewątpliwie bliskość geograficzna dodatnio wpływa na rozwój współpracy gospodarczej, w tym na powiązania handlowe. Także uczestnictwo w procesach integracyjnych przekłada się na intensyfikację powiązań handlowych z innymi państwami członkowskimi współtworzącymi dane ugrupowanie integracyjne. Akcesja Polski do Unii Europejskiej w 2004r. spowodowała korzystne zmiany warunków współpracy z podmiotami UE, co przyczyniło się do dalszego wzrostu znaczenia UE, jako partnera handlowego Polski (Moussis,

2015). Stany Zjednoczone nie są wprawdzie wymieniane w gronie najważniejszych partnerów Polski w handlu zagranicznym, niemniej jednak prowadząc analizy międzynarodowych powiązań handlowych Polski nie sposób pominąć Stanów Zjednoczonych i miejsca oraz roli tego państwa, jako partnera handlowego Polski. Celem opracowania jest ocena rozwoju relacji handlowych między Polską i Stanami Zjednoczonymi. Zbadano wielkość polsko-amerykańskiej wymiany towarowej na tle globalnych powiązań handlowych Polski oraz USA. Przedstawiono strukturę towarową handlu Polska-USA oraz podjęto próbę identyfikacji obszarów, w których Polska wypracowuje przewagi komparatywne na rynku USA, a dodatkowo zbadano zakres i intensywność handlu wewnątrzgałęziowego w relacjach Polska-USA. Badania prowadzono dla okresu 2006-2015. Powstały, zatem pytania o ewentualny wpływ globalnego kryzysu finansowego oraz późniejszej niestabilności w gospodarce światowej na przebieg współpracy handlowej między Polską i Stanami Zjednoczonymi: jej wielkość, dynamikę oraz charakter.

2. GOSPODARKA STANÓW ZJEDNOCZONYCH I POLSKI W ROKU 2015 – ANALIZA PORÓWNAWCZA

Stany Zjednoczone to jeden z najważniejszych globalnych graczy w gospodarce światowej XXI w. O roli i znaczeniu USA w globalnej gospodarce decyduje szereg czynników. Miejsce USA jest determinowane przez potencjał gospodarczy, polityczny oraz militarny tego państwa (Stocker, Ohnsorge, Lakatos & Kose, 2017). W tabeli 1. przedstawiono wybrane wskaźniki makroekonomiczne dla Stanów Zjednoczonych i Polski dla zobrazowania dysproporcji w zakresie potencjału ekonomicznego obu podmiotów.

Stany Zjednoczone to kraj o powierzchni ponad 30-krotnie większej od Polski, którego populacja stanowi 8,5-krotność ludności Polski. Przyrost naturalny w Polsce wynosił w 2014r. minus 1,1‰, natomiast w USA był wówczas równy +4,5‰. Oczekiwana długość życia w USA jest o ponad 2 lata większa niż w Polsce (79,8 i 77,6 lat odpowiednio). W 2015r. PKB Stanów Zjednoczonych był równy prawie 17950 mld USD, co stanowiło 22,2% światowego PKB, natomiast PKB Polski to 477 mld USD, czyli zaledwie 0,7% PKB świata (i niespełna 2,7% PKB USA). PKB *per capita* w Polsce ukształtował się na poziomie 12404 USD, czyli tylko 22,2% PKB *per capita* w USA, licząc według oficjalnego kursu walutowego; natomiast uwzględniając parytet siły nabywczej PKB *per capita* w Polsce stanowił 47,5% PKB USA (26500 USD PPP). Realna dynamika PKB w Polsce była nieco wyższa niż w Stanach Zjednoczonych: odpowiednio 3,6% i 2,4%. Różnice w zakresie struktury tworzenia PKB w USA i w Polsce wskazują na wyraźną lukę rozwojową polskiej gospodarki: sektor usług odpowiadał za ponad 77,5% PKB w USA i za nieco ponad 55,5% w Polsce. Sytuacja na rynku pracy w Stanach Zjednoczonych była wyraźnie lepsza niż w Polsce; w USA odnotowano stopę bezrobocia na poziomie 5,3%, podczas gdy w Polsce było to 10,6%. Różnicę potencjałów gospodarczych Polski i Stanów Zjednoczonych odzwierciedlają także dysproporcje w za-

kresie ich uczestnictwa w międzynarodowym transferze kapitału w formie zagranicznych inwestycji bezpośrednich (ZIB) – tak po stronie importu, jak i eksportu. W 2015r. do USA napłynął kapitał w formie ZIB o wartości 348,4 mld USD, podczas gdy napływ ZIB do Polski był równy 13,5 mld USD (co stanowiło niespełna 3,9% napływu ZIB do USA). W tym samym okresie Stany Zjednoczone dokonały inwestycji w formie ZIB na rynku światowym o wartości 303 mld USD, natomiast odpływ kapitału w formie ZIB z Polski był równy 3,2 mld USD (co odpowiadało 1% eksportu kapitału w formie ZIB z USA). W 2015r. skumulowana wartość importu ZIB do USA przekroczyła 5570 mld USD, zaś skumulowana wartość importu ZIB do Polski osiągnęła poziom 182,5 mld USD (czyli 3,2% skumulowanej wartości importu ZIB do USA). Jednocześnie skumulowana wartość eksportu kapitału w formie ZIB z USA była równa prawie 6006 mld USD, podczas gdy skumulowana wartość eksportu kapitału w formie ZIB z Polski wyniosła 24 mld USD (co stanowiło zaledwie 0,3% skumulowanego eksportu ZIB USA).

Tabela 1. Stany Zjednoczone i Polska – wybrane wskaźniki makroekonomiczne

Wyszczególnienie	Polska	USA
Powierzchnia (tys. km ²)	312,7	9525,1
Ludność (mln)	38,5	321,6
Przyrost naturalny (%) (2014)	-1,1	4,4
Oczekiwana długość życia (lata)	77,6	79,8
Śmiertelność niemowląt (na 1000 urodzeń żywych) (2016)	4,5	5,8
PKB (mld USD) (2015)	477,1	17947,0
PKB <i>per capita</i> (USD) (2015)	12404,0	55798,0
PKB <i>per capita</i> (PPP USD) (2015)	26500,0	55800,0
Realna dynamika PKB (%) (2015)	3,6	2,4
Zharmonizowany indeks cen towarów konsumpcyjnych (%) (2015)	-0,19	0,1
Stopa bezrobocia (%) (2015)	10,6	5,3
PKB według sektorów (%)		
Usługi	55,6	77,6
Przemysł	41,1	20,8
Rolnictwo	3,3	1,6
Napływ ZIB (mld USD) (2015)	13,5	348,4
Odpływ ZIB (mld USD) (2015)	3,2	303,2
Skumulowana wartość importu ZIB (mld USD) (2015)	182,5	5571,2
Skumulowana wartość eksportu ZIB (mld USD) (2015)	24,0	6005,7

Źródło: (UNCTAD, 2017; WTO, 2016a; WTO, 2016b; CIA, 2017a; CIA, 2017b).

3. HANDEL POLSKA – USA NA TLE GLOBALNYCH POWIĄZAŃ HANDLOWYCH POLSKI I STANÓW ZJEDNOCZONYCH

Zaangażowanie gospodarki narodowej w handel międzynarodowy jest determinowane przez czynniki ekonomiczne oraz pozaekonomiczne. Wśród determinant eksportu wymienić trzeba m.in. wielkość i strukturę gospodarki, konkurencyjność kosztowo-cenową

oferowanych dóbr, konkurencyjność jakościową, stopień proeksportowego ukierunkowania rozwoju, a także realizowaną zagraniczną politykę ekonomiczną. Popyt na import zależy od wielkości i struktury gospodarki, tempa wzrostu gospodarczego i kierunków rozwoju gospodarczego, postępu technicznego i technologicznego, wielkości i struktury krajowego popytu, jak również relacji cen towarów krajowych i importowych. Z kolei czynniki determinujące możliwości importowe obejmują wielkość wpływów z eksportu, poziom rezerw walutowych, możliwości zaciągania kredytów, a także relacje cen towarów krajowych i importowych. Import komplementarny uznaje się za jednoznacznie pozytywny ze względu na fakt, iż umożliwia rozwój gospodarki i warunkuje jej normalne funkcjonowanie. Natomiast import substytucyjny wywołuje różnorodne skutki; z jednej strony zmniejsza popyt na rodzime produkty, ale zarazem wpływa na redukcję cen dzięki zwiększeniu konkurencji. Przypisanie handlowi zagranicznemu roli aktywnej oznacza sytuację, w której eksport pozytywnie oddziałuje na gospodarkę, powodując jej dostosowanie do rynku światowego (nie jest traktowany jedynie jako źródło środków wykorzystywanych do regulacji zobowiązań importowych). Handel zagraniczny wpływa na gospodarkę wielopłaszczyznowo: oddziałuje na poziom dochodu narodowego wytworzonego oraz podzielonego, zatrudnienia, dochodów, popytu. Wywiera także wpływ na stopę wzrostu gospodarczego, m.in. poprzez oddziaływanie na możliwości inwestycyjne. Rosnąca globalizacja gospodarki światowej powoduje wzrost stopnia otwarcia gospodarek, a w efekcie wzrost gospodarczy jest w coraz większym stopniu uzależniony od wzajemnych zależności między gospodarkami. Uznaje się, iż większa otwartość gospodarki może przyczynić się do przyspieszenia tempa jej wzrostu, m.in. poprzez realokację czynników produkcji do sektorów bardziej produktywnych, lepszą absorpcję wiedzy i technologii, lepsze wykorzystanie potencjału korzyści skali i aglomeracji w wyniku specjalizacji, zwiększoną akumulację czynników produkcji (Brodzicki, 2006, s. 30; Domiter, 2008, 29-34; Krugman, 2014).

W tabeli 2. przedstawiono dane obrazujące Polskę i Stany Zjednoczone, jako uczestników światowych obrotów towarowych w latach 2006-2016. Jak wynika z zaprezentowanych danych, w 2006r. wartość eksportu Stanów Zjednoczonych była równa 1026 mld USD i do 2008r. wzrosła do 1290 mld USD, natomiast globalny kryzys spowodował znaczne zmniejszenie eksportu USA w 2009r. do poziomu 1056 mld USD. W latach 2010-2014 odnotowano stopniowe zwiększanie eksportu USA do 1620 mld USD w 2014r. Ostatnie dwa lata analizy przyniosły ograniczenie aktywności eksportowej USA (w 2016r. wartość eksportu USA to ok. 1455 mld USD). Analogiczne zmiany obserwowano po stronie importu Stanów Zjednoczonych. Import USA był równy prawie 1920 mld USD w 2006r., w latach 2007-2008 zwiększał się stopniowo i w 2008r. osiągnął wartość 2170 mld USD, jednak w 2009r. miało miejsce ograniczenie poziomu importu USA do 1605 mld USD. W kolejnych pięciu latach notowano stopniowe zwiększanie importu USA aż do 2412 mld USD w 2014r., natomiast lata 2015-2016 to spadek wartości importu USA (do 2250 mld USD w ostatnim roku analizy). Zaangażowanie Polski w światowy handel towarowy w 2006r. to eksport towarów na poziomie 111 mld USD oraz import towarów o wartości 127 mld USD. Wartość towarów eksportowanych przez Polskę zwiększyła się do 170 mld USD w 2008r., po czym w związku ze światowym kryzysem w 2009r. nastąpił spadek polskiego eksportu

do 136 mld USD. Kolejne lata przyniosły stopniowe zwiększanie eksportu Polski aż do ok. 220 mld USD w 2014r. W latach 2015-2016 poziom polskiego eksportu był nieco niższy: ukształtował się na poziomie ok. 200 mld USD. Podobną sytuację zaobserwowano po stronie importu Polski: wzrost importu do poziomu 209 mld USD w 2008r., zmniejszenie wartości polskiego importu w 2009r. do ok. 150 mld USD, następnie powrót na ścieżkę wzrostu (z pewnym wyhamowaniem w 2011r. oraz w latach 2015-2016). W ostatnich dwóch latach analizy polski import ukształtował się na poziomie ok. 197 mld USD, podczas gdy w 2014r. było to aż 224 mld USD.

Tabela 2. Polska i Stany Zjednoczone w światowych obrotach towarowych w latach 2006-2016 (mld USD)

Handel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Eksport Polski ogółem	110,8	140,1	170,5	136,5	159,7	188,7	185,4	205,0	220,1	199,2	202,5
Import Polski ogółem	127,0	165,7	208,8	149,5	178,1	210,6	199,1	207,6	223,7	196,6	197,3
Saldo handlu Polski	-16,2	-25,6	-38,3	-13,0	-18,4	-21,9	-13,7	-2,6	-3,6	2,6	5,2
Eksport USA ogółem	1026,0	1148,2	1287,4	1056,0	1278,5	1482,5	1545,7	1579,6	1620,5	1502,6	1454,6
Import USA ogółem	1918,1	2020,4	2169,5	1605,3	1969,2	2266,0	2336,5	2329,1	2412,5	2315,3	2251,4
Saldo handlu USA	-892,1	-872,2	-882,1	-549,3	-690,7	-783,5	-790,8	-749,5	-792,0	-812,7	-796,8

Zródło: (WTO, 2017c).

Tabela 3. Udział Polski i Stanów Zjednoczonych w światowych obrotach towarowych w latach 2006-2016 (%)

Handel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Udział Polski w światowym eksporcie	0,91	1,00	1,05	1,09	1,04	1,03	1,00	1,08	1,16	1,21	1,27
Udział Polski w światowym imporcie	1,02	1,16	1,26	1,17	1,15	1,14	1,06	1,09	1,17	1,17	1,22
Udział USA w światowym eksporcie	8,46	8,19	7,97	8,41	8,36	8,08	8,36	8,33	8,53	9,11	9,12
Udział USA w światowym imporcie	15,39	14,10	13,09	12,56	12,70	12,25	12,49	12,25	12,63	13,83	13,88

Zródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO (2017c).

W tabeli 3. przedstawiono udział Polski i Stanów Zjednoczonych w światowym eksporcie oraz imporcie towarów w latach 2006-2016. Jak wynika z zaprezentowanych danych, w 2006r. udział USA w światowym eksporcie towarów wynosił 8,5%. W latach 2007-2008 zaobserwować można spadek udziału USA w światowym eksporcie towarów do ok. 8%. Kolejne dwa lata przyniosły wzrost udziału USA w światowym eksporcie towarów do ok. 8,4%, jednak rok 2011 to ponowne ograniczenie

udziału USA w eksporcie towarów do ok. 8,1%. Natomiast od roku 2012 obserwowano powolny wzrost udziału USA w światowym eksporcie i w latach 2015-2016 przekroczył on 9,1%. Udział USA w światowym imporcie towarów był największy w 2006r. i wynosił wówczas 15,4%. Kolejne lata to stopniowe zmniejszanie udziału USA w światowym imporcie – najniższy udział USA odnotowano w roku 2011 i 2013 – 12,3%. Ostatnie trzy lata analizy to odwrócenie tego trendu spadkowego: w latach 2015-2016 udział USA w światowym imporcie towarów przekraczał 13,8%. W 2006r. udział Polski w światowym eksporcie to zaledwie 0,9%. Dopiero w 2007r. udział Polski w światowym eksporcie osiągnął poziom 1%. W kolejnych latach nastąpił wzrost udziału Polski w światowym eksporcie towarów do 1,09% w 2009r. Załamanie koniunktury spowodowane globalnym kryzysem 2008+ (mimo że relatywnie w niewielkim stopniu dotknęło polską gospodarkę) przyniosło stopniowe ograniczenie udziału Polski w światowym eksporcie w latach 2010-2012 (do poziomu 1% w 2012r.). Natomiast lata 2013-2016 to okres wzrostu udziału Polski w światowym eksporcie towarów do 1,27% w 2016r. W 2006r. udział Polski w światowym imporcie był równy 1,02%. W latach 2007-2008 odnotowano stopniowy wzrost udziału Polski w światowym imporcie towarów do 1,26% w 2008r. Lata 2009-2012 to okres zmniejszających się udziałów Polski w światowym imporcie towarów (do 1,06% w 2012r.). Z kolei lata 2013-2016 przyniosły tendencję wzrostową: udział Polski w światowym imporcie w tym okresie stopniowo wzrastał aż do poziomu 1,22% w 2016r. Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na fakt, iż o ile w 2006r. eksport Polski stanowił 10,7% eksportu USA, to w 2016r. był równy 13% eksportu Stanów Zjednoczonych. W przypadku importu było to odpowiednio 6,6% w 2006r. i 8,8% w 2016r.

Współpraca Polski ze Stanami Zjednoczonymi ma długą historię. Stany Zjednoczone popierały wejście Polski do NATO oraz jej akcesję do UE (Mix, 2016). Współpraca gospodarcza Polski z USA obejmuje zarówno wymianę towarów, usług, jak i transfer kapitału. W niniejszym artykule analizowane są polsko-amerykańskie powiązania w zakresie eksportu oraz importu towarów.

W tabeli 4. przedstawiono wielkość obrotów towarowych między Polską i Stanami Zjednoczonymi w latach 2006-2015. W 2006r. wartość polskiego eksportu do Stanów Zjednoczonych to nieco ponad 2,1 mld USD. W latach 2007-2011 odnotowano wzrost sprzedaży polskich towarów na rynku USA do poziomu 3,7 mld USD w 2011r. W 2012r. zaznaczył się spadek wartości polskiego eksportu do Stanów Zjednoczonych do 3,6 mld USD, ale w kolejnych dwóch latach polski eksport na rynek USA wzrósł znacząco aż do poziomu 4,85 mld USD. W 2015 Polska wyeksportowała do USA towary o wartości 4,5 mld USD (Woźniak, 2016). W 2006r. wartość towarów importowanych przez Polskę ze Stanów Zjednoczonych była równa prawie 2,8 mld USD. W latach 2007-2008 zaobserwowano duży import towarów z USA do Polski: w 2008r. polskie zakupy na rynku Stanów Zjednoczonych to 4,6 mld USD. Rok 2009 to wyraźne ograniczenie polskiego importu z USA (do 3,5 mld USD). Kolejne cztery lata przyniosły zwiększenie polskiego importu ze Stanów Zjednoczonych aż do 5,5 mld USD w latach 2013-2014. W roku 2015 nastąpiło niewielkie ograniczenie importu z USA do Polski (do ok. 5,3 mld USD). W całym okresie analizy saldo w handlu towarowym Polski z USA było

ujemne. Największy deficyt to 2,2 mld USD w roku 2008, z kolei najmniejszy poziom deficytu odnotowano w 2014r – 0,6 mld USD.

Tabela 4. Obroty towarowe Polska – Stany Zjednoczone w latach 2006-2015 (mln USD)

Handel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Polski eksport do USA	2101,4	2056,5	2470,5	2482,4	2873,3	3693,1	3600,6	4842,2	4855,1	4465,0
Polski import z USA	2771,9	3463,5	4596,3	3441,2	4480,3	4791,1	5085,1	5531,0	5495,1	5256,8
Saldo w handlu Polski z USA	-670,5	-1407,0	-2125,8	-958,8	-1607,0	-1098,0	-1484,5	-688,8	-640,0	-791,8

Źródło: (GUS, 2007; GUS, 2008; GUS, 2009; GUS, 2010; GUS, 2011; GUS, 2012; GUS, 2013; GUS, 2014; GUS, 2015; GUS, 2016).

W tabeli 5. przedstawiono znaczenie wymiany handlowej ze Stanami Zjednoczonymi dla Polski oraz znaczenie Polski, jako partnera handlowego Stanów Zjednoczonych. Jak wynika z zaprezentowanych danych, USA ma niewielki udział w polskim eksporcie oraz imporcie towarów. W latach 2006-2015 udział USA w polskim eksporcie ogółem wahał się od 1,45% w 2008r. do 2,36% w 2013r. Udział Stanów Zjednoczonych w imporcie Polski ogółem był nieco wyższy: od 2,09% w 2007r. do 2,67% w 2015r. Udział Polski w globalnych obrotach towarowych USA był jeszcze mniejszy. Polska to partner handlowy USA o marginalnym znaczeniu (zarówno w eksporcie, jak i w imporcie): eksport do Polski stanowił 0,27%-0,35% globalnego eksportu USA w badanym okresie, natomiast udział importu z Polski nie przekraczał 0,2% w latach 2006-2015, przy czym w latach 2006-2008 był równy 0,1%, w latach 2010-2012 kształtował się na poziomie 0,15%, a w ostatnich trzech latach objętych badaniem wzrósł do 0,2%.

Tabela 5. Znaczenie wzajemnego handlu w relacjach Polska-Stany Zjednoczone (%)

Handel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Udział eksportu do USA W eksporcie Polski ogółem	1,90	1,47	1,45	1,82	1,80	1,96	1,94	2,36	2,21	2,24
Udział importu z USA W imporcie Polski ogółem	2,18	2,09	2,20	2,30	2,52	2,28	2,55	2,66	2,46	2,67
Udział eksportu do Polski w eksporcie USA ogółem	0,27	0,30	0,36	0,33	0,35	0,32	0,33	0,35	0,34	0,35
Udział importu z Polski w imporcie USA ogółem	0,11	0,10	0,11	0,15	0,15	0,16	0,15	0,21	0,20	0,19

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS (GUS, 2007; GUS, 2008; GUS, 2009; GUS, 2010; GUS, 2011; GUS, 2012; GUS, 2013; GUS, 2014; GUS, 2015; GUS, 2016).

4. STRUKTURA TOWAROWA HANDLU POLSKI Z USA

W tabelach 6-7 przedstawiono strukturę towarową handlu Polski z USA w latach 2006-2015. W polskim eksporcie do Stanów Zjednoczonych dominowały maszyny i urządzenia, których udział zwiększył się z 28,6% w 2006r. do 38,4%

w 2015r. Na kolejnym miejscu znalazł się sprzęt transportowy, jednak udział tej sekcji w polskim eksporcie na rynek amerykański wykazywał znaczne wahania w badanym okresie: w 2006r. było to ponad 14%, rok później – tylko 8,5%, w 2009r. – aż 28% (to jedyny rok w którym udział sprzętu transportowego był większy niż udział maszyn i urządzeń), a w roku 2015 – ponownie zaledwie 9,6%. W 2006r. ważne miejsce w polskim eksporcie do USA zajmowała także sekcja XV – Metale nieszlachetne i artykuły z nich, której udział wynosił wówczas 12,8%, jednak w okresie objętym analizą można było zaobserwować wyraźny spadek znaczenia tej sekcji – do około 4-6% w latach 2009-2015.

Dodatkowo wymienić trzeba jeszcze kilka innych sekcji, jako ważnych pozycji po stronie polskiego eksportu na rynek Stanów Zjednoczonych:

- Przetwory spożywcze (4,7-9,4%);
- Produkty mineralne (w przypadku tej sekcji odnotowano bardzo duże zmiany: od 0,1-11,6%);
- Produkty przemysłu chemicznego (3,5-6,9%);
- Tworzywa sztuczne i artykuły z nich (2,5-4,5%);
- Przyrządy i aparatura optyczne, fotograficzne, pomiarowe, kontrolne (2,2-7,1%);
- Artykuły przemysłowe różne, w tym m.in. meble, zabawki (8,5-13,6%).

Tabela 6. Struktura towarowa polskiego eksportu do USA w latach 2006-2015 (%)

Sekcja CN	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
I	1,06	1,06	1,11	1,97	3,03	1,19	1,12	1,04	2,19	2,37
II	1,22	1,73	2,10	2,25	1,75	1,38	2,02	1,09	0,90	0,99
III	0,06	0,06	0,06	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03	0,02	0,03
IV	7,41	9,43	8,42	7,98	5,97	5,22	5,83	4,70	4,72	5,63
V	5,41	0,06	2,03	0,11	3,55	8,64	4,42	11,58	8,36	2,28
VI	3,83	6,51	6,92	5,54	4,40	4,04	4,68	3,49	3,63	3,94
VII	2,53	3,41	2,43	2,81	3,67	4,54	4,37	3,66	4,56	4,21
VIII	0,01	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02	0,03	0,29	0,17	0,18
IX	1,28	0,92	0,71	6,00	0,57	0,41	0,44	0,47	0,73	0,77
X	1,03	1,03	0,76	0,68	0,62	0,59	0,60	0,70	0,66	0,70
XI	2,40	2,44	1,61	1,77	1,26	1,26	1,10	0,91	1,25	1,52
XII	0,13	0,12	0,08	0,03	0,17	0,22	0,18	0,18	0,23	0,30
XIII	4,57	4,33	2,91	2,02	2,20	1,84	2,13	1,90	2,16	2,19
XIV	1,07	1,21	1,83	1,11	4,55	8,89	0,52	1,06	1,27	3,96
XV	12,76	10,62	8,29	6,07	6,40	5,04	6,65	4,23	4,85	5,02
XVI	28,56	33,25	28,03	25,93	34,24	30,97	37,80	31,55	35,36	38,37
XVII	14,38	8,49	15,82	28,34	13,83	13,20	15,26	20,72	14,44	9,61
XVIII	3,24	2,67	3,07	2,76	2,41	2,29	3,82	3,71	4,69	7,12
XIX	0,02	0,08	0,06	0,13	0,08	0,09	0,07	0,10	0,12	0,27
XX	8,87	12,39	13,58	9,65	10,74	10,01	8,71	8,51	9,45	10,08
XXI	0,14	0,18	0,15	0,20	0,51	0,13	0,21	0,06	0,23	0,44
Ogółem:	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

I - Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego; II - Produkty pochodzenia roślinnego; III - Tłuszcze i oleje; IV - Przetwory spożywcze; V - Produkty mineralne; VI - Produktu przemysłu

chemicznego; VII - Tworzywa sztuczne, kauczuk i artykuły z nich; VIII - Skóry i wyroby; IX - Drewno i artykuły z drewna; X - Ścier drzewny, papier, tektura i wyroby; XI - Materiały i artykuły włókiennicze; XII - Obuwie, nakrycia głowy, itp.; XIII - Artykuły z kamienia, wyroby ceramiczne, szkło; XIV - Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i artykuły z nich; XV - Metale nieszlachetne i artykuły z nich; XVI - Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny; XVII - Sprzęt transportowy; XVIII - Przyrządy i aparatura, optyczne, fotograficzne, pomiarowe, kontrolne; XIX - Broń i amunicja; XX - Artykuły przemysłowe różne – meble, prefabrykaty budynków, zabawki; XXI - Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie, antyki.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS (GUS, 2007; GUS, 2008; GUS, 2009; GUS, 2010; GUS, 2011; GUS, 2012; GUS, 2013; GUS, 2014; GUS, 2015; GUS, 2016).

Jak wynika z zaprezentowanych danych, po stronie importu ze Stanów Zjednoczonych również dominowały maszyny i urządzenia, których udział wahał się od 28,1% w 2008r. do 37,7% w 2015r. Produkty przemysłu chemicznego stanowiły kilkanaście procent polskiego importu z USA (od 11,8% w 2008r. do 16% w 2011r.). Ważne miejsce w polskim imporcie ze Stanów Zjednoczonych zajmował także sprzęt transportowy (w latach 2006-2015 widoczne były jednak znaczne wahania udziału tej sekcji: od 8,7% do 17,8%) oraz przyrządy i aparatura optyczne, fotograficzne, pomiarowe, kontrolne (ich udział to 9,7-13,5%). Łącznie te cztery sekcje odpowiadały za ponad 74% polskiego importu z USA w 2006r. i stanowiły 72,5% polskich zakupów w Stanach Zjednoczonych w 2015r.

Istotne były także następujące sekcje:

- XV – Metale nieszlachetne i artykuły z nich (4,8-7,5%);
- VII – Tworzywa sztuczne i artykuły z nich (5,5-6,6%);
- IV – Przetwory spożywcze (2,6-6,9%).

Tabela 7. Struktura towarowa polskiego importu z USA w latach 2006-2015 (%)

Sekcja CN	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
I	1,05	0,87	0,96	1,06	0,68	0,90	0,84	1,01	0,99	1,22
II	0,95	1,29	1,72	1,31	0,98	0,97	0,95	1,19	1,35	1,12
III	0,06	0,06	0,07	0,11	0,08	0,05	0,06	0,07	0,06	0,08
IV	2,64	2,96	2,94	3,99	5,58	3,48	3,80	6,86	3,85	4,34
V	0,62	1,79	9,09	6,13	9,10	8,24	4,37	2,19	1,49	1,68
VI	14,60	14,08	11,84	15,32	15,07	16,02	13,62	13,16	14,47	13,92
VII	5,69	6,55	6,04	6,16	5,67	6,09	5,52	5,62	5,87	5,95
VIII	0,26	0,46	0,26	0,13	0,26	0,59	0,34	0,22	0,46	0,36
IX	0,30	0,34	0,26	0,22	0,18	0,28	0,14	0,16	0,15	0,14
X	3,33	3,66	3,34	3,76	3,11	3,06	2,69	2,81	3,07	3,06
XI	1,47	1,51	1,61	1,44	1,21	1,09	1,28	1,23	1,15	1,14
XII	0,03	0,05	0,05	0,08	0,09	0,05	0,03	0,03	0,03	0,03
XIII	1,20	1,22	0,89	0,80	1,07	0,94	0,84	0,97	0,85	1,01
XIV	0,06	0,08	0,06	0,05	0,05	0,17	0,10	0,27	0,08	0,06
XV	7,03	7,51	6,39	5,52	4,76	5,76	5,62	5,16	5,59	5,93
XVI	34,55	31,62	28,13	30,62	30,48	31,65	31,00	32,05	35,11	37,69
XVII	13,70	13,33	14,15	8,94	10,17	8,71	17,84	16,13	14,26	10,65
XVIII	11,58	11,79	11,45	13,50	10,60	10,93	9,77	9,72	9,73	10,31

Sekcja CN	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
XIX	0,06	0,10	0,06	0,09	0,27	0,11	0,10	0,09	0,15	0,15
XX	0,77	0,67	0,61	0,60	0,51	0,55	0,50	0,60	0,69	0,63
XXI	0,04	0,06	0,09	0,17	0,09	0,36	0,59	0,46	0,58	0,54
Ogółem:	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS (GUS, 2007; GUS, 2008; GUS, 2009; GUS, 2010; GUS, 2011; GUS, 2012; GUS, 2013; GUS, 2014; GUS, 2015; GUS, 2016).

5. PRZEWAGA KOMPARATYWNA W POLSKIM HANDLU Z USA

Zastosowanie wskaźnika ujawnionej przewagi komparatywnej umożliwia identyfikację sektorów, w których kraj zyskuje przewagę względną. W literaturze przedmiotu można spotkać kilka wersji wskaźnika RCA. Do przeprowadzenia analizy zastosowano następującą formułę:

$$RCA_{iy} = \frac{Ex_{iy} / \sum Ex_{iy}}{Im_{iy} / \sum Im_{iy}}$$

gdzie:

- i* - grupa towarowa;
- y* - kraj-partner handlowy/grupa krajów partnerskich;
- Ex* - eksport;
- Im* - import.

Jeżeli wskaźnik RCA przybiera wartości większe od jedności, przyjmuje się, iż analizowany kraj posiada przewagę komparatywną w handlu grupą towarową „i” z danym partnerem handlowym/daną grupą krajów partnerskich (Pluciński, 2015; Benedictis & Tamberi, 2001; Laursen, 2015, 99-115).

W tabeli 8. przedstawiono wyniki obliczeń.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, w całym badanym okresie Polska wypracowała przewagę komparatywną na rynku Stanów Zjednoczonych w pięciu sekcjach:

- I – Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego;
- IX – Drewno i artykuły z drewna;
- XIII – Obuwie, nakrycia głowy;
- XIV – Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i artykuły z nich;
- XX – Artykuły przemysłowe różne – meble, prefabrykaty budynków, zabawki.

Przewaga dotyczyła zatem towarów surowcochłonnych i pracochłonnych. Była odnotowana w sekcjach, które nie stanowiły istotnej części polskiego handlu ze Stanami Zjednoczonymi (łącznie te sekcje odpowiadały za ok. 20% polskiego eksportu do USA).

W innych sekcjach przewaga komparatywna Polski na rynku USA pojawiała się tylko w kilku okresach, nie miała charakteru trwałego.

Tabela 8. Ujawniona przewaga komparatywna w handlu Polski z USA

Sekcja CN	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
I	1,01	1,22	1,15	1,86	4,48	1,33	1,34	1,03	2,20	1,94
II	1,29	1,35	1,22	1,71	1,78	1,43	2,12	0,91	0,66	0,88
III	0,88	0,94	0,85	0,37	0,47	0,63	0,53	0,47	0,36	0,34
IV	2,80	3,19	2,86	2,00	1,07	1,50	1,53	0,68	1,22	1,30
V	8,75	0,03	0,22	0,02	0,39	1,05	1,01	5,28	5,61	1,36
VI	0,26	0,46	0,58	0,36	0,29	0,25	0,34	0,27	0,25	0,28
VII	0,44	0,52	0,40	0,46	0,65	0,74	0,79	0,65	0,78	0,71
VIII	0,05	0,06	0,12	0,13	0,09	0,03	0,10	1,32	0,36	0,50
IX	4,22	2,72	2,73	26,68	3,21	1,46	3,08	2,95	4,91	5,46
X	0,31	0,28	0,23	0,18	0,20	0,19	0,22	0,25	0,22	0,23
XI	1,63	1,62	1,00	1,23	1,04	1,16	0,86	0,74	1,08	1,33
XII	4,88	2,34	1,52	0,38	1,85	3,97	6,76	6,49	6,84	9,23
XIII	3,81	3,56	3,28	2,53	2,06	1,95	2,54	1,96	2,55	2,18
XIV	18,11	14,33	29,77	22,54	88,86	53,79	4,98	3,90	15,27	67,13
XV	1,82	1,41	1,30	1,10	1,35	0,87	1,18	0,82	0,87	0,85
XVI	0,83	1,05	1,00	0,85	1,12	0,98	1,22	0,98	1,01	1,02
XVII	1,05	0,64	1,12	3,17	1,36	1,51	0,86	1,28	1,01	0,90
XVIII	0,28	0,23	0,27	0,20	0,23	0,21	0,39	0,38	0,48	0,69
XIX	0,30	0,81	0,98	1,39	0,29	0,78	0,66	1,10	0,85	1,85
XX	11,48	18,46	22,37	16,14	21,25	18,18	17,42	14,30	13,69	16,01
XXI	3,20	2,97	1,75	1,16	5,70	0,36	0,35	0,13	0,39	0,82

Zródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS (GUS, 2007; GUS, 2008; GUS, 2009; GUS, 2010; GUS, 2011; GUS, 2012; GUS, 2013; GUS, 2014; GUS, 2015; GUS, 2016).

6. INTENSYWNOŚĆ HANDLU WEWNĄTRZGAŁĘZIOWEGO W POLSKIM HANDLU ZE STANAMI ZJEDNOCZONYMI

Analizując stosunki handlowe nie sposób pominąć intensywności handlu wewnątrzgałęziowego. Według definicji zaproponowanej przez H.G. Grubela i P.J. Lloyd, handel wewnątrzgałęziowy polega na jednoczesnym imporcie i eksporcie produktów i ich części składowych pochodzących z tej samej gałęzi, dokonywanym przez dany kraj lub grupę krajów (Rynarzewski, red. 2004, s. 101). Rozwój handlu wewnątrzgałęziowego prowadzi do pogłębienia powiązań gospodarczych między partnerami i przebudowy międzynarodowego podziału pracy. Handel wewnątrzgałęziowy przyczynia się do przyspieszenia rozwoju gospodarczego krajów nim objętych (Bingen, Malinowski, 2000, s. 418). Uznaje się, że wraz ze wzrostem poziomu rozwoju gospodarczego rośnie intensywność wymiany wewnątrzgałęziowej (Leszczyński, red. 2004, s. 32; Czarny, 2002, s. 21; Czarny, 2003). Powszechny jest również pogląd, iż duża intensywność handlu wewnątrzgałęziowego zwłaszcza w odniesieniu do branż technologicznie intensywnych świadczy o wysokim poziomie konkurencyjności (Pluciński, 2007)). Badania intensywności handlu wewnątrzgałęziowego w relacjach Polska-Stany Zjednoczone prowadzono z zastosowaniem indeksu IIT H.G. Grubela – P.H. Lloyd. Do obliczeń wykorzystano formułę (Brühlhart, Elliott, 2015):

$$IIT_i = \frac{(Ex_i + Im_i) - |Ex_i - Im_i|}{(Ex_i + Im_i)} = 1 - \frac{|Ex_i - Im_i|}{(Ex_i + Im_i)}$$

gdzie:

i - grupa towarowa;

Ex - eksport;

Im - import.

Tabela 9. Intensywność handlu wewnątrzgałęziowego w relacjach Polski z USA

Sekcja CN	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
I	0,87	0,84	0,77	0,85	0,52	0,99	0,97	0,95	0,68	0,76
II	0,99	0,89	0,79	0,89	0,93	0,95	0,80	0,89	0,74	0,86
III	0,80	0,71	0,63	0,42	0,46	0,65	0,55	0,58	0,49	0,45
IV	0,64	0,69	0,79	0,82	0,81	0,93	0,96	0,75	0,96	0,95
V	0,26	0,04	0,21	0,02	0,40	0,89	0,84	0,36	0,34	0,93
VI	0,33	0,43	0,48	0,41	0,32	0,33	0,39	0,38	0,36	0,39
VII	0,50	0,47	0,35	0,50	0,59	0,73	0,72	0,73	0,81	0,75
VIII	0,07	0,07	0,12	0,17	0,11	0,05	0,13	0,93	0,48	0,59
IX	0,48	0,77	0,81	0,10	0,65	0,94	0,63	0,56	0,37	0,35
X	0,38	0,29	0,22	0,23	0,23	0,26	0,27	0,36	0,32	0,33
XI	0,89	0,98	0,70	0,94	0,80	0,94	0,76	0,79	0,98	0,94
XII	0,43	0,84	0,90	0,43	0,92	0,49	0,35	0,30	0,28	0,23
XIII	0,51	0,64	0,72	0,71	0,86	0,80	0,72	0,74	0,62	0,70
XIV	0,14	0,21	0,12	0,12	0,03	0,05	0,44	0,45	0,14	0,03
XV	0,84	0,91	0,82	0,88	0,93	0,81	0,91	0,84	0,87	0,84
XVI	0,77	0,77	0,70	0,76	0,84	0,86	0,93	0,93	0,94	0,93
XVII	0,89	0,55	0,75	0,61	0,93	0,92	0,75	0,94	0,94	0,87
XVIII	0,35	0,24	0,25	0,26	0,25	0,28	0,43	0,50	0,60	0,74
XIX	0,37	0,65	0,69	1,00	0,31	0,75	0,64	0,98	0,86	0,78
XX	0,21	0,17	0,15	0,16	0,14	0,13	0,15	0,15	0,15	0,14
XXI	0,58	0,72	0,97	0,91	0,43	0,44	0,40	0,21	0,51	0,82

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS (GUS, 2007; GUS, 2008; GUS, 2009; GUS, 2010; GUS, 2011; GUS, 2012; GUS, 2013; GUS, 2014; GUS, 2015; GUS, 2016).

Indeks ten umożliwia pomiar udziału obrotów wewnątrzgałęziowych w całym handlu towarami i. Wskaźnik przyjmuje wartości od 0 do 1. Wielkość indeksu równa 0 oznacza, że dany kraj tylko eksportuje, bądź tylko importuje produkty danej branży. Wskaźnik równy 1 występuje w sytuacji, gdy wartość eksportu jest równa wartości importu danej branży. Oznacza to, iż dana gałąź jest najbardziej zaangażowana w handel wewnątrzgałęziowy. Zatem o dużej intensywności handlu wewnątrzgałęziowego można mówić wówczas, gdy wskaźnik ten jest zbliżony do 1 (Budnikowski, 2003, s. 105-106). Wyniki obliczeń przedstawiono w tabeli 9.

Wyniki przeprowadzonych badań pozwalają stwierdzić, że bardzo duża intensywność handlu wewnątrzgałęziowego w relacjach Polska-USA w latach 2006-2015 występowała w przypadku czterech sekcji, a mianowicie w zakresie handlu:

- Maszynami i urządzeniami, sprzętem elektrycznym i elektrotechnicznym;
- Metalami nieszlachetnymi i artykułami z nich;
- Produktami pochodzenia roślinnego;
- Materiałami i artykułami włókienniczymi.

Dodatkowo zaobserwowano znaczny wzrost intensywności handlu wewnątrzgałęziowego w ramach sekcji XVII – Sprzęt transportowy po roku 2009. Istotny wydaje się zwłaszcza wysoki poziom intensywności handlu wewnątrzgałęziowego w zakresie maszyn i urządzeń oraz sprzętu transportowego, ze względu na duży udział tych sekcji zarówno w polskiej wymianie ze Stanami Zjednoczonymi, jak i jej znaczenie w globalnych obrotach towarowych Polski. To właśnie produkty przemysłu maszynowego oraz produkcja sprzętu transportowego stanowią główne elementy specjalizacji eksportowej Polski.

6. PODSUMOWANIE

Przeprowadzone badania wskazują na ograniczone znaczenie bilateralnej współpracy handlowej zarówno dla Polski, jak i Stanów Zjednoczonych: Polska to partner handlowy o marginalnym znaczeniu dla USA (udział Polski w handlu zagranicznym USA to zaledwie 0,2% w imporcie i 0,35% w eksporcie). Polski handel zagraniczny koncentruje się na krajach europejskich, co wynika zarówno z ich bliskości geograficznej, jak i członkostwa Polski w strukturach UE, czyli funkcjonowania w ramach jednolitego rynku europejskiego. W 2015r. do Stanów Zjednoczonych trafiło ok. 2,2% polskiego eksportu, import z USA stanowił ok. 2,6% polskiego importu. W latach 2006-2015 Polska notowała deficyt w wymianie towarowej ze Stanami Zjednoczonymi. W polsko-amerykańskiej wymianie dominowały maszyny i urządzenia, których udział w polskim imporcie z USA zwiększył się z 28,6% w 2006r. do 38,4% w 2015r., natomiast w przypadku importu wahał się od 28,1% w 2008r. do 37,7% w 2015r. W całym badanym okresie Polska wypracowała przewagę komparatywną na rynku Stanów Zjednoczonych w handlu towarami surowcochłonnymi i pracochłonnymi (sekcja I – Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego; sekcja IX – Drewno i artykuły z drewna; sekcja XIII – Obuwie, nakrycia głowy; sekcja XIV – Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i artykuły z nich; sekcja XX – Artykuły przemysłowe różne, w tym meble, prefabrykaty budynków, zabawki). Badania wykazały bardzo dużą intensywność handlu wewnątrzgałęziowego w relacjach Polska-USA w handlu: maszynami i urządzeniami, sprzętem elektrycznym i elektrotechnicznym, metalami nieszlachetnymi i artykułami z nich, produktami pochodzenia roślinnego oraz materiałami i artykułami włókienniczymi.

Globalny kryzys znalazł odzwierciedlenie w znacznym zmniejszeniu aktywności eksportowej oraz importowej Polski oraz USA zarówno w ujęciu globalnym, jak i w odniesieniu do ich wzajemnych powiązań handlowych w 2009r.

Wydaje się, że intensyfikacji współpracy gospodarczej, w tym wymiany handlowej w relacjach Polska-USA mogłoby sprzyjać wejście w życie transatlantyckiej

umowy o wolnym handlu UE – USA (*Transatlantic Trade and Investment Partnership* – TTIP). TTIP oznaczałby m.in. eliminację cła w relacjach UE-USA (dla przykładu obecnie cło importowe stosowane wobec samochodów z UE wynosi 2,5%, a cło importowe stosowane przez UE na przywóz samochodów z UE to 10%; cło importowe stosowane przez USA na wagony kolejowe z UE to 14%, a cło importowe stosowane przez UE na wagony kolejowe z USA to 1,7%) (Dyrekcja Generalna ds. Handlu KE, 2015, 12). TTIP spowodowałby również poprawę warunków prowadzenia wymiany UE-USA poprzez obniżenie barier pozataryfowych, które podrażają np. koszt eksportu towarów pochodzenia rolnego z krajów UE (w tym Polski) do USA o ok. 70% (Rogalski, 2016). Układ w swych założeniach przewiduje także usunięcie barier regulacyjnych oraz wzajemne uznawanie standardów w celu obniżenia kosztów dla eksporterów, importerów i inwestorów. Trzeba jednak zaznaczyć, że TTIP byłby także równoznaczny ze wzrostem intensywności konkurencji, której musieliby sprostać polscy producenci (np. w branży chemicznej).

Negocjacje w sprawie TTIP rozpoczęły się w 2013r. i były kontynuowane w trakcie kilkunastu niezwykle trudnych i budzących wiele dyskusji rund negocjacyjnych do 2016r. (European Commission, 2016). W połowie 2016r. wiele wskazywało na zakończenie prac w sprawie TTIP przed końcem 2016r. (Komisja Europejska otrzymała mandat do wznowienia rozmów i planowano ich finalizację jeszcze w 2016r.), jednak kwestia TTIP skomplikowała się po wyborze D. Trumpa na urząd Prezydenta USA. O ile, bowiem, poprzednia administracja USA była zwolennikiem TTIP, zmiana władzy w Waszyngtonie doprowadziła do zamrożenia rokowań na temat porozumienia TTIP (Akhtar, Jones, 2014, 2; Dreyer, 2017; Gazeta Prawna, 2017). W styczniu 2017r. opublikowano wspólną ocenę UE oraz USA odnośnie stanu prac nad TTIP (European Commission, 2017). W czerwcu 2017r. Kanclerz A. Merkel głośno wypowiadała się w kwestii powrotu do rozmów UE-USA nt. TTIP (PAP, 2017). Trudno jednak w chwili obecnej przewidzieć perspektywę wejścia w życie TTIP.

LITERATURA

- Akhtar, S.I., & Jones, V.C. (2014). *Proposed Transatlantic Trade and Investment Partnership (T-TIP): In Brief*. Washington: Congressional Research Service, 2.
- Benedictis, L., & Tamberi, M. (2001). *A Note on the Balassa Index of Revealed Comparative Advantage*. <http://docs.dises.univpm.it/web/quaderni/pdf/158.pdf>, dostęp: 20.11.2016.
- Bingen, D., Malinowski, K. (red.) (2000). *Polacy i Niemcy na drodze do partnerskiego sąsiedztwa. Próba bilansu dziesięciolecia 1989-1998*, Poznań: Instytut Zachodni, 2000, 418.
- Brodzicki, T. (2006). Otwartość a wzrost gospodarczy. (w:) *Handel międzynarodowy a rozwój gospodarczy*, red. K. Kaszuba, S. Wydymus. Kraków-Rzeszów: Akademia Ekonomiczna w Krakowie – Wyższa Szkoła Zarządzania w Rzeszowie, 30.
- Brühlhart, M., & Elliott, R.J.R., (2015), Adjustment to the European Single Market: Inferences from Intra-Industry Trade Patterns, *University of Nottingham Research Papers*, No. 96/15.
- Budnikowski, A. (2003). *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.

- Budzowski, K., & Wydymus S. (1999). *Handel zagraniczny: metody, problemy, tendencje*, Kraków: Wyd. AE w Krakowie, część I, 10.
- CIA (2017). *The World Factbook*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/us>, dostęp 10.07.2017.
- Czarny, E. (2002). *Teoria i praktyka handlu wewnątrzgałęziowego*, Warszawa: PWE.
- Czarny, E. (2003). Intra-Industry Trade – Do We Really Know What It Is? (In:) *European Trade Study Group (ETSG)*, 2003. <http://www.etsg.org/ETSG2003/papers/czarny.pdf>, dostęp: 20.10.2016.
- Domiter, M. (2008). Eksport w doktrynie i polityce gospodarczej na tle procesów liberalizacyjnych i integracyjnych, Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, 29-35.
- Dreyer, I. (2017). *United States and TTIP. Opinion: The pitfalls of pushing for TTIP in 2017*. Borderlex 20.03.2017, <http://www.borderlex.eu/opinion-pitfalls-pushing-ttip-2017/>, dostęp: 10.06.2017.
- Dyrekcja Generalna ds. Handlu KE (2015). *Transatlantyckie partnerstwo handlowo-inwestycyjne (TTIP). W kierunku umowy między UE a Stanami Zjednoczonymi. Treść TTIP*, Luksemburg: Dyrekcja Generalna ds. Handlu KE, 12.
- European Commission (2016). *Conclusion of the 14th TTIP Negotiation Round. 15 July 2016. Statement by Ignacio Garcia Bercero EU Chief Negotiator for TTIP*, Brussels: European Commission.
- European Commission (2017). *EU and US publish TTIP state of play assessment*. Brussels: European Commission. 17.01.17. <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?&id=1613>, dostęp: 1.07.2017.
- Gazeta Prawna (2017). *Merkel chce wznowienia rozmów o TTIP. USA są "za"*. Gazeta Prawna.pl. 28.06.2017. <http://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/1053781,wznowienie-rozmow-ws-ttip.html>, dostęp: 1.07.2017.
- GUS (2007). *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego 2007*, Warszawa: GUS.
- GUS (2008). *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego 2008*, Warszawa: GUS.
- GUS (2009). *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego 2009*, Warszawa: GUS.
- GUS (2010). *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego 2010*, Warszawa: GUS.
- GUS (2011). *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego 2011*, Warszawa: GUS.
- GUS (2012). *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego 2012*, Warszawa: GUS.
- GUS (2013). *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego 2013*, Warszawa: GUS.
- GUS (2014). *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego 2014*, Warszawa: GUS.
- GUS (2015). *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego 2015*, Warszawa: GUS.
- GUS (2016). *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego 2016*, Warszawa: GUS.
- Krugman, P.R., Obstfeld, M., Melitz, M.J. (2014). *International Economics. Theory and Policy*. Prentice Hall International.
- Laursen, K. (2015): Revealed comparative advantage and the alternatives as measures of international specialization. (In:) *Eurasian Business Review* 2015, June, Volume 5, Issue 1, 99-115.
- Leszczyński, P. (red.) (2004). *Globalizacja gospodarki*, Poznań: Wyd. AE w Poznaniu, 32.

- Moussis (2015). *Access to the European Union. Law, Economics, Policies*. Cambridge-Antwerp-Portland: Intersentia.
- Mix, D.E. (2016). *Poland and its Relations with the United States*. Washington: Congressional Research Service.
- PAP (2017). *Niemcy: Merkel i Ross za wznowieniem rozmów o wolnym handlu TTIP*. Rzeczpospolita.pl, 28.06.2017. <http://www.rp.pl/Handel/170629073-Niemcy-Merkel-i-Ross-za-wznowieniem-rozmow-o-wolnym-handlu-TTIP.html>, dostęp: 2.07.2017.
- Pluciński, E.M. (2007). Struktura branżowa handlu Polski z krajami Unii Europejskiej przed i po akcesji a ryzyko komplementarności gospodarczej, (w:) *Zarządzanie ryzykiem*, Warszawa: Akademia Finansów Warszawie, kwartalnik, nr 24.
- Pluciński, E.M. (2015). *Konkurencyjność strukturalno-czynnikowa polskiego handlu na rynku UE w latach 2002-2012*. Kraków: Oficyna Wydawnicza AFM, 2015.
- Rogalski, P. (2016). *Eksport do USA: Świetlane Perspektywy?*, <http://www.logistyka.net.pl/aktualnosci/transport-i-spedycja/item/87571-eksport-do-usa-swietlane-perspektywy>, dostęp: 1.07.2017.
- Rynarzewski, T. (red.) (2004). *Teoria handlu międzynarodowego a współczesna gospodarka światowa*, Poznań: Wyd. AE w Poznaniu, 101.
- Stocker, M., Ohnsorge, F., Lakatos, C., & Kose, M.A. (2017). *This is how important the US is to the global economy*. Geneva: World Economic Forum. <https://www.weforum.org/agenda/2017/03/this-is-how-important-the-us-is-to-the-global-economy>, dostęp: 1.07.2017.
- Woźniak, A. (2016). *Przybywa polskich towarów na rynku USA*. <http://www.rp.pl/Program-Rozwoju-Eksportu/304169962-Przybywa-polskich-towarow-na-ryнку-USA.html>, Rzeczpospolita.pl 16.04.2016. dostęp: 15.01.2017.
- UNCTAD (2017). *World Investment Report 2017. Investment and the Digital Economy*. Geneva: UNCTAD.
- WTO (2017a). WTO Trade Profile: Poland. <http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDB-CountryPFView.aspx?Country=PL&Language=S>, dostęp: 5.07.2017.
- WTO (2017b). WTO Trade Profile: United States. <http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDB-CountryPFView.aspx?Country=US&>, dostęp: 5.07.2017.
- WTO (2017c). WTO Statistics Database, <http://stat.wto.org/StatisticalProgram/WSDBStatProgramHome.aspx?Language=E>, dostęp 11.07.2017.

The Evaluation of Poland's Trade Relations with the United States between 2006 and 2015

Abstract: Both the United States and Poland, as open economies, actively participate in the creation of international relations, in that in international merchandise trade, international trade in commercial services, international transfer of capital and technology. Difference of economic (and political, and military) potentials of Poland and the US determines the position and role of the two economies in contemporary world economy: the United States constitute a global superpower, while Poland is considered as one of middle economies. The paper aims at studying and evaluating the development of Poland's trade relations with the US between 2006 and 2015. The analysis included the value of Polish - US merchandise exports and imports and balance of bilateral merchandise trade. Commodity pattern of Poland's trade with the US was presented. An attempt has been made to identify comparative advantages of Poland in the US market. Additionally, the range and intensity of intra-industry trade in Polish-US trade has been analysed. Research has been conducted with the application of B. Balassa's RCA indicator and H.G. Grubel – P.H. Lloyd's IIT index.

Keywords: Poland; United States, foreign trade, intra-industry trade

JEL codes: F14

